

Økosystemtjenester

Av Hans Støvern – Vannmiljøutvalget

Naturen og dens materialer kan gi oss mennesker tjenester og verdier som ofte ignoreres eller overses, selv om de ofte er livsviktige for vårt livsgrunnlag. Slike tjenester og verdier kalles økosystemtjenester, og dette samlebegrepet deles ofte inn i fire hovedkategorier:

- Forsynende tjenester: Produkter mennesker kan utnytte fra naturen, som mat, drikkevann og brensel.
- Regulerende tjenester: Regulerende økosystemprosesser som mennesker kan utnytte, som klimaregulering, flomdemping, pollinering, rensing av vann og luft for bakterier og forurensning.
- Kulturelle tjenester: Ikke-materielle goder, som friluftsliv og annen rekreasjon i naturen, samt naturens rolle i menneskers religion, estetikk og kunst.
- Støttende tjenester: Underliggende funksjoner i et økosystem som er nødvendig for et fungerende økosystem og tilhørende tjenester, som danning av jordsmonn, resirkulering av næringsstoffer, primærproduksjon, habitat for artsmangfold.

Vannmiljøer, både saltvann- og ferskvannshabitater, bidrar med mat, mineraler, ferskvann og andre viktige materialer og råvarer som mennesker kan utnytte, samt at slike systemer også har en rensende funksjon for menneskers sitt lokalmiljø. Vannsystemer i menneskers sitt lokalmiljø bidrar med å redusere forurensningseffekter og fjerner uønskede bakterier, samt at de er vannreservoarer som kan brukes til drikkevann, industrivann og vannkraft.

Videre bidrar økologisk gode vannmiljøer med å dempe effektene av ekstremvær og andre naturkatastrofer slik som flom, stormer og jord- og snøras. Ved å ha god kantvegetasjon som binder jorda og tar opp overskuddsvann, samt frie vannveier med naturlig flomsikring, bidrar vannmiljøer med flomdemping og reduksjon av erosjonsskader og utfall av ustabile masser som kan gjøre store materielle skader. Filtrering av avløpsvann og overskuddsvann bidrar til redusert eutrofiering (opphopning av næringsstoffer), og skaper en buffereffekt som gir høyere naturlig kapasitet til å håndtere menneskelig forurensning.

Rekreasjon og friluftsliv i lokale vannmiljøer øker menneskers sin livskvalitet, og er et viktig bidrag for å opprettholde en god mental og fysisk helse. Fiske, båtliv, bading og andre rekreasjonsaktiviteter gir overskudd, sosial samhørighet og fysisk utfoldelse, og slike miljøer er derfor viktig for opprettholdelsen av et godt lokalmiljø. Slike vannmiljøer kan også bidra økonomisk gjennom turisme, slik som laksefiske, naturopplevelser og friluftsliv.

Naturen er også en inspirasjonskilde for utviklingen av kunst, filosofi, kultur, design og forskning, samt at mange mennesker finner en åndelig tilhørighet til naturen gjennom sin religion og livssyn.

Felles for alle disse tjenestene som menneskene får av naturen, og tilhørende vannmiljøer, er at økosystemet må være i balanse og forvaltes på en bærekraftig måte slik at fremtidige og nåværende generasjoner av mennesker kan ha tilgang til dem.

Økosystemtjenester er tjenester som kommer gratis, og er fornybare, hvis det legges til rette for det i arealplaner, kommuneplaner og nasjonale planer, samt at politikere ser nytten av disse verdiene i mer enn kun penger.

En global undersøkelse gjort av FN viser at forringelsen av jordas økosystemer har skjedd raskere de siste 50 årene enn ellers i menneskets historie, og at over 60% av jordas økosystemer er forringet gjennom menneskelig aktivitet. Dette kan føre til uante ringvirkninger, og kan potensielt skade fremtidige menneskelige interesser. Ofte er slike virkninger vanskelige å se, og det er derfor viktig med god sikring av naturmiljøer lokalt, slik at dagens naturressurser og fremtidige ressurser vil være tilgjengelig der hvor folk flest bor.

Drammen, februar 2015